

کردهیا پینگیریکرنی د چیرۆکا (رهشکی شهقی) یا فلکلوریدا

هزار کمال یوسف* و روندک طه حسن و پرژین بدل امین

کۆلیژا پهروهنا بنیات، زانکویا دهۆک، ههریما کوردستانا عیراقي.

<https://doi.org/10.26436/hjuoz.2022.10.4.1104>

بهلافکن: 2022/12

پهسه ندرکن: 2022/09

پوخته:

کردهیا پینگیریکرنی نیک ژ باهتین گرنگ بین پراگماتیکی ژ ئهوان جورانه ئهوین سیریلی د پۆلینکرنا خۆدا بو کردهیین ئاخفتنی دهسننیشانکری. ئەف فهکۆلینه ل دور (کردهیا پینگیرییی د چیرۆکا (رهشکی شهقی یا فولکلوری)) دایه کو تیدا ههول هاتییه دان تیشکی بیخیته ل سهر ئهوان کردهیین ئاخفتنی، ئهوین دچنه د بن کردهیا پینگیریکرنیدا کو د ناف چیرۆکهکا فولکلوری یا ب نافی (رهشکی شهقی) هاتییه پراکتیکرن. ئەف فهکۆلینه ل دویف ریبازا و مسفی یا ناماری هاتییه نهجامدان و مفاژ مودیل (سیریل) بییه و بو دیارکرنا نهجامان پهنا بو شیوازی ناماری هاتییه برن. گرنگترین نهجامی ئەف فهکۆلینه گههستییه ئهو بوو کو ههمی کردهیین کردهیا پینگیریکرنی کو بریتینه ژ (هوشداریکرن، پهیمانان، سویندخوارن، گهفکرن، پیشکشکرن، بهرچافکرن، ترساندن) د ناف ئەفی چیرۆکیدا ب دهستقه هاتییه. فهکۆلین ژ دوو پشکان پیکدهیت، پشکا نیک ل دور کردهیا ئاخفتنی و کردهیا پینگیریکرنیه د ئەفی پشکیدا پیناسین کردهیا ئاخفتنی و ههروهسا پۆلینکرنا ئەفی کردهیی لدویف دیتنا (سیریل) و پاشان بهحسی کردهیا پینگیریکرنی هاتییه کو کردهیهکه ژ بو پۆلینکرنا سیریل بو کردهیین ئاخفتنی و پشکا دووی پشکا پراکتیکیه د ئەفی پشکیدا ههول هاتییهدان دیتنا سیریل بو کردهیا پینگیریکرنی ل سهر چیرۆکا فلکلوری ئهوا بنافی (رهشکی شهقی) هاتییه پراکتیککرن و ب شیوهی نامار ههمی کردهیین پینگیریکرنی د ئەفی چیرۆکیدا هاتییه دهسننیشانکرن.

پهیفین سه رهکی: کردهیا پینگیریکرنی، سویندخوارن، پهیمانان، هوشداریکرن.

پیشهکی

۴- کهرهستین فهکۆلینی:

کهرهستین فهکۆلینی د پشکا نیکیدا پتریا ئهوان کردهنه، ئهوین ژ زاردهفی دهفوکا خهلکی دهۆکی دهینه بکارهینان، هاتییه وهرگرتن و نمونهیین پشکا دووی بریتیه ژ نمونهیین چیرۆکا فولکلوری یا ب نافی (رهشکی شهقی).

۵- پرسیارین فهکۆلینی:

فهکۆلین ههولدهت بهرسفا ئهقان خالان بدهت:
ا- کیژ کردهیا پینگیریکرنی کیمترین ریژه ههیه و کیژکی پترترین ریژه؟
ب- ریژهیا ههر کردهیهکا پینگیریکرنی د چیرۆکا (رهشکی شهقی) دا چهنده؟

۶- پشکین فهکۆلینی:

فهکۆلین ژبلی پشهکی و نهجامان ژ دوو پشکان پیکدهیت:-
پشکا نیک ب نافی (کردهیا ئاخفتنی و کردهیا پینگیریکرنی) کو ئهقان باهتان ب خۆقه دگریت: مههست ژ کردهیا ئاخفتنی، پۆلینکرنا (سیریل) بو کردهیا ئاخفتنی، مههست ژ کردهیا

۱- نافونیشانین فهکۆلینی:

ئهف فهکۆلینه ب نافونیشان (کردهیا پینگیریکرنی د چیرۆکا (رهشکی شهقی) یا فولکلوریدا) کو تیدا ههول هاتییه دان کردهیین کردهیا پینگیریکرنی د ئەفی چیرۆکیدا بهیته نیشاندان.

۲- ریبازا فهکۆلینی:

ئهف فهکۆلینه ل دویف ریبازا و مسفی یا ناماری هاتییه نهجامدان و تیدا مفاژ مودیل (سیریل) هاتییه نهجامدان و ئانکو بو دیارکرنا ریژهیا سهدی یا ههر کردهیهکی پهنا بو شیوازی ناماری هاتییه برن،

۳- گرنگییا فهکۆلینی:

گرنگییا ئەفی فهکۆلینی د ئهقان خالاندايه:
ا- ههتا نوکه چ فهکۆلین ل سهر ئەفی باهتی نههاتییه نفیسین.
ب- ئهو کردهیه روژانه د ئاخفتنا خهلکیدا بکاردهیت، ئەفمژ ی ژ لایهکیه و ژ لایهکی دویفه د ناف بهر ههمین ئهدهبیدا ب شیوهکی دیار بهرچافدین.

* فهکۆلیری بهرپرس.

پینگیریکرنی، پولینکرنا (سیریل)ی بو کردهیا پیگیریکرنی، تاییه‌تمه‌ندین کردهیا پیگیریکرنی. پشکا دووی ب نافی (کردهیا پیگیریکرنی د چیروکا (رهسکی شهقی)یدا)، نهوژی نهفان بابتهان ب خوڤه دگریت: مبهست ژ زمانی د چیروکیدا، کردهیا پیگیریکرنی د چیروکیدا، نیشاندانا ناماری بو کردهیا پیگیریکرنی.

پشکا نیکی: کردهیا ناخفتنی و کردهیا پیگیریکرنی

مبهست ژ تیورا (کردهیین ناخفتنی)

تیورا کردهیین ناخفتنی نیک ژ بیافین گرنگین پراگماتیکیه و ژ روانگه‌ها فلهسفا زمانیه دهینه تماشه‌کرن و نیکم بیاف ژ بیافین پراگماتیکی بوویه و هه‌تا نوکه بهایی وان د ناف پراگماتیکیا ب تاییهست و د ناف زمانیدا ب گشتی مایه. نهف بیافه تماشه‌ی زمانی ومکو کرده و کریار دکمت. چ ب ناشکمرایی، یان نه ب ناشکمرایی دکمت، هه‌روسا مبهستین ناخفتکمری ل دهف گوه‌داری دیار و ناشکمرای دکمت (شیرزاد سهبری علی و دلفین خالد بابیر کوچهر ۲۰۲۱، ۱۶).

کردهیا ناخفتنی یان کردهیا پراگماتیکی سه‌دهریی ل گهل هه‌لوپستی ناخفتنی دکمت و نهفه دببته نه‌گمر کو کریار یان کرده دکار و نهکتیف بن، هه‌روسا هه‌مین، نانکو نهفه بو مه دیار دکمت کو کردهیین ناخفتنی بین کمتواری هه‌نه و دینه کردهیین ناخفتنی بین جیه‌جیکار، نانکو کرده یان کردهیین پراگماتیک خو دگونجین ل گهل ده‌روبه‌ری. (Kecses, 2010, 2)

تیکستین میژوویی بین نهف تیوره نامازه‌یی ب نهوی چهندی دکمن، نیکم کس نهف تیوره داهینای فلهسوفی نهلمانی (ویتگنشتاین Wittgenstein) بو، هه‌ر چاوابیت هندهک نامازه‌یین زمانی ژ لایین (ویتگنشتاین)یه ب نهفی تیوری هاتنه به‌خشین، پستی هینگی ژ لایین (نوستن John Langshaw Austin) و (سیریل John Rogers Searle) هاته پیشه‌برن، سه‌مرای نهوی راستیی کو فلهسوفی رینازا شروفه‌کاری (ویتگنشتاین) پیشیبینی ب تیورا کردهیین ناخفتنی کرییه، بهلی نهف تیوره بو فلهسوفی زانکویا نوکس‌فورد (نوستن) ل ساللا ۱۹۶۲-یی فه‌دگریت، پستی هینگی قوتابیینی نهوی فلهسوفی نه‌ریکی (سیریل)ی (۱۹۶۹ - ۱۹۷۵ - ۱۹۷۷) هزرین (نوستن)ی راسته‌کرن و پیشخستن (لقمان فه‌ریق سلیمان، ۲۰۲۱، ۱۳).

ژ لایین میژوویی فه، فلهسوفی نهلمانی (ویتگنشتاین) نیکم که‌سبو گوتی: واتایا زمانی پشنبه‌ستنی بکار هینانا زمانی یا راسته‌قیه دکمت. ل دویف نهفی مبهستی د ژایانا ناساییدا زمان ل سه‌ نهوی بنیاتی کو وهک یاریه‌کنیه ژ یاسایان دهینه بکار هینان، د دهمی په‌رموکرنا نهواندا دببته نه‌گمری نه‌جامدانا کریاران، هه‌روسا یاریین ناسایی، ومکو یاریا شه‌ترنجی، یاسایین خو بین تاییهست هه‌نه و چه‌سپاندانا نهوان نه‌جامه‌کی تاییهست ب دهسئنه دههیت

(Littlejohn, 2003, 77-78). کردهیا ناخفتنی دهینه نیاسین کو چالاکیه‌کا دیارکریا په‌یوه‌ندینییه ده‌برینی ژ دیتن و نارم‌زوویا ناخفتکمری دکمت ل دهمی دناخفیت و د هه‌مان ده‌مدا کارتیکرنا دیار ل گوه‌داری دکمت.

د نهفی بواریدا فلهسوفی نه‌ریکی (جون سیریل) ب پلا به‌راهیکی د ناقبه‌را ماموستایی خو (نوستن)ی و لایه‌نگرین نهویدا وهرگرییه، نهوی دووباره تیورا (نوستن)ی وهرگرییه و دوو ره‌ه‌ندین نهوی گه‌شه‌کریه، نهوژی ره‌ه‌ندین (مبهست و ریکه‌فتنی)، (سیریل) تهنه‌گرنگیدایه کارین د ناف گوتنیدا، نهوی ب گومان بوو ژ هه‌یونا کارین ده‌نه‌جامی گوتنی، هه‌روسا چ گرنگی نه‌دایه کارین زمانی. تهنه‌پشکدارییا نهوی د نهفی تیوریدا جوداگرنا ناقارستی ب نهوی کارین د ناف گوتنیدا دههیت و نهوا دبیزیتی هیزا د ناف گوتنیدا و نهوا گرنیدای ب تیگه‌هی کاریه کو ب ناقه‌روکا مه‌سلی (رستی) ناف دکمت [ان روبول و جاک موشلار (۲۰۰۳): ۲۳].

تیورا کردهیا ناخفتنی ب وهسفا هندی رادبیت، کا چاوا مروڤ زمانی بو هه‌ره‌شی، دانا ژفانی، سوپاسیکرنی، یان بو هه‌ر کردهیه‌کا دیبا مروڤی دههیت بکار دههیت (شیرزاد سهبری علی، ۲۰۱۲، ۷۸).

نه‌م دشیین بیژین کردهیا ناخفتنی نه‌و په‌یوه‌ندییا ناخفتنییه نه‌وا د ناقبه‌را ناخفتکمری (کسه‌نی نیک) و گوه‌داری یان وهرگری کسه‌نی دووی و یی نامادهیه و چه‌وانییا وهرگرنا نهوی و نه‌مژی دببته نه‌گمر ناخفتن یا روون نههیت، به‌لکو پیدقی ب ده‌روبه‌ر یان بارودوخی نه‌و تیدا هه‌ی زیده‌باری واتایا په‌قی و هیزا نهوی و نهفه دببته نه‌گمر نه‌و کردهیین ناخفتنی ژ ناخفتکمری بو گوه‌داری په‌یدابیت، نه‌فجا نهف کردهیه ب مبهستا (هه‌ره‌شی، دانا ژفانی، سوزداری، هه‌ولان، ناموزگاری، ناگه‌هداری، سوپاسیکرنی... هتد)بیت (شیرزاد سهبری علی، ۲۰۱۴، ۱۹۷).

پولینکرنا (سیریل)ی بو کردهیا ناخفتنی:

د پینه‌سه‌کرنا کردهیا ناخفتنیدا زانا (سیریل) دیار دکمت کو تیگه‌هشتنا هزرین سه‌رمکی، نهوین ل پشت گوتنان هه‌مین، به‌هر اپتر بو تیگه‌هشتنا سه‌رکه‌فتنی ده‌برن، به‌لی په‌یومندی د ناقبه‌را شیوه‌یی ب سه‌رکه‌یی گوتنی و واتا و نارمانجا د ناف گوتنیدا هه‌ی، هه‌می ده‌مان یا ناشکمرای نینه (جیه‌هان غیاس محی، ۲۰۱۶: ۶۵). ومکو یا دیار نه‌و په‌یوه‌ندییا د ناقبه‌را ناخفتکمر و گوه‌داری واتایین وان هه‌می ده‌م و بارودوخاندا یا روون و ناشکمرای نینه و دببیت نه‌و هزرین ل پشت نه‌وان گوتنا د نالوز و فه‌شارتی بن، بو گوه‌داری د نالوزبن. (نوستن)ی د تیورا کردهیین ناخفتنیدا کو نهوی کردهیین ناخفتنی کومکرین، پاشی پولین و لیکدان واتایین هه‌ر نیک ژوان ده‌سنتیشانکریه، پاشی (سیریل) هات داکو کارین (نوستن)ی نه‌واوبکمت، نهوژی ب ریکا ده‌سنتیشانکرنا چوارچووی گشتیی تیوریی کو پیدقی ب نهفی تیوری، ب

به‌خشین، ماره‌برین، ژیک‌فهبون، بانگه‌شهرن، خویشاندان، بانگه‌وازی‌کرن (Searle, 1969: 12-20).

جۆرین کرده‌یین ناخفتنی - Types of speech acts

ب شیوه‌کی گشتی کرده‌یین ناخفتنی دبنه دوو جور، نهوژی:

1- کرده‌یین ناخفتنی بین راسته‌وخو - Direct speech acts

مهبست ژ کرده‌یین راسته‌وخو نهو کرده‌نه بین ب شیوه‌کی راسته‌وخو واتا و مهبستا نهوان ناشکرا دبیت، ئانکو نافه‌رؤکا په‌یامی چ ئالوزی تیدا نینن، کرده‌یا ناخفتنی یا راسته‌وخو نهوان کرده‌یا ب خو‌فه دگریت نهوین بابه‌ت و مهبستا نهوان په‌یمان و سوزدان، سوندخوارن، کهر ب و کین و نفره‌متکرن ... هتد بیت، هه‌روه‌سا پندقیه‌ مهرجین نه‌نجامدانا کاری تیدا هه‌بن.

کرده‌یا ناخفتنی یا راسته‌وخو، نهوان کرده‌یان ب خو‌فه‌دگریت نهوین بابه‌ت و مهبستا نهوان په‌یمان و سوزدان، سوندخوارن، کهر ب و کین و نفره‌متکرن ... هتد، بن. پندقیه‌ مهرجین نه‌نجامدانا کاری تیدا بن (قیس کاکل توفیق، ۱۹۹۵: ۴۷).

ناخفتنکهر ل ده‌می دناخفتیت، مهبستا نهوی ب شیوه‌کی راسته‌وخو یا ناشکراهیه و ب فورمی رستیفه یا گری‌دایه، رسته‌یین (راگه‌هاندن، پرس، فرمان) دا دهرده‌فن (لقمان فریق سلیمان، ۲۰۲۱، ۲۸).

- ۱- ب خودی نه‌فه یا باشه. رسته‌یا راگه‌هاندن (سوندخوارن)
- ب- نهو قوتابی کیه؟ رسته‌یا پرس (پرسیاری)
- ج- هشیاری وان ژبیر نه‌که‌ی. رسته‌یا فرمانکرن (فرمان)

2- کرده‌یین ناخفتنی بین نه‌راسته‌وخو - indirect speech acts

کرده‌یین ناخفتنی بین نه‌راسته‌وخو، نهو جۆرین کرده‌یانه، نهوین ب شیوه‌کی راسته‌وخو نه‌نجامدانا کاری تیدا دهرناکه‌فیت، مهبستا ناخفتنکهری ب ریکا فورمی رسته‌یی دیارنا بیت، به‌لکو ب ریکا ئاواز و دهوروبهری دیاردبیت، نه‌فجا چ نهو رسته (راگه‌هاندن)، یان (پرس)، یان (فرمانکرن) بیت. ئاواز روله‌کی سهره‌کی د ده‌ستنی‌شانکرن کرده‌یین گوتنی بین نه‌راسته‌وخو دا دبینیت، ئانکو گؤهورینا جۆری ئاوازی دبیته نه‌گهری گؤهورینا جۆری رسته‌یی، وکو:

- (سوبه‌هی سیشه‌مبه) ____ ئاوازا نزم واته راگه‌هاندنه
- (سوبه‌هی سیشه‌مبه؟) ____ ئاوازا بلند واته پرسیاره (لقمان فریق سلیمان، ۲۰۲۱، ۲۹).

1- کرده‌یین ناخفتنی د رسته‌یا راگه‌هاندنیدا

مهره‌ما پشته‌فانیکرنا ره‌همندی په‌یوه‌ندی‌کرنی و گه‌شه‌کرن نهوی، د ئاف نه‌فی چوارچو‌فه‌یدا، (سیریل) نیکی‌گرتنا هه‌رسی ره‌همندین د ئاف گوتنیدا روونکرن، نهوژی (گوتن، واتا، کاران) [هدی عبدالقادر قاسم، ۲۰۱۵، ۱۴۵]. (سیریل) دبینیت کو ناخفتنکهر ب ریکا ناخفتنی دسیت ب چوار کاران رادبیت، نهوژی:

- ۱- درک‌اندنا دهربرینان (رستان و مؤرفیمان)، ئانکو جه‌ئینانا کارئ درک‌اندنی.
- ۲- کارئ راگه‌هاندنی: نهوژی ژ نیهاد و گوزاره‌ی پیکده‌یت.
- ۳- کارئ کرنی: نهوژی پرسیار، داخو‌ازی، هفی خو‌استن، ... ب خو‌فه دگریت.
- ۴- کارئ دهرنه‌جمی: نهوژی رازی‌کرن که‌سه‌کیه ب نه‌نجامدانا تشته‌کی، یان کارتیکرنی لئ بکه‌ین، وکو ترسی، یان د سهردابرنیدا کو کاره‌کی نه‌نجامده‌ت، یان به‌ئلیت و ل دو‌ماهی دیچوون ل دیف نهوی ره‌وشتی مه‌ بقیت ب ده‌ستخو‌فه بینین (حکیمه‌ بوقرومه، ۲۰۱۳، ۲۰۶).

ب دینتا (سیریل) کرده‌یین ناخفتنی بریتنه ژ:

- ۱- کرده‌یا نواندن (Assertive): نه‌ف کرده‌یه گوه‌داری پیکر ده‌کت ب راستیا پشنیاز و بابه‌تین هاتینه دهربرین. نه‌ف کرده‌یه‌ژی نه‌فنه (دووپاتکرن، رمتکرن، راگه‌هاندن، شانازی‌کرن، نه‌رازی‌بوون، واز هینان، پشینی‌کرن، رویدان، هه‌والگه‌هاندن، بیروبو‌چوون، داکوکی‌کرن، به‌رچاقکرن ... هتد).
- ۲- کرده‌یین فرمانکرنی (رینمایکرن) (Directive): نه‌ف کرده‌یه هه‌لودده‌ت گوه‌داری ناراسته‌بکه‌ت و کریاره‌کی یو به‌رژوه‌ندییا ناخفتنکهری نه‌نجامده‌ت، کرده‌ژی نه‌فنه: (داخو‌ازی‌کرن، بانگه‌وازی‌کرن، پرسیارکرن، فرمانکرن، نامؤژگاری‌کرن، ریدان، شیرمتکرن، پشینیاری‌کرن، ناگه‌هدارکرن، لافاکرن، هفی خو‌استن، لئبورین، لئورسین، رینمایکرن، ... هتد).
- ۳- کرده‌یین پیکرکرنی (په‌یمان‌دان) (Commissive): نه‌ف کرده‌یه گوه‌داری پیکر ده‌کت کو کاره‌کی، یان تشته‌کی ل باشه‌روژی نه‌نجامده‌ت، وکو: (سوندخوارن، په‌یمان‌دان، گه‌فکرن، پشینی‌کرن، به‌رچاقکرن، سوزدان، ترساندن، هوشداری‌کرن ... هتد).
- ۴- کرده‌یین هه‌ستده‌برینی (Expressive): نه‌ف کرده‌یه دهربرینی ژ کاودانه‌کی دهروونی ده‌کت، وکو: (لئبورین، پیشوازی‌کرن، سوپاسیکرن، پیرۆزباهی‌کرن، شانازی‌کرن، به‌هانه‌گرتن، سهرمخوشیکرن، ... هتد).
- ۵- کرده‌یین راگه‌هاندنی (Declaratives): نه‌ف کرده‌یه دهربرینی ژ گؤهورینا که‌تواری ده‌کت، ب شیوه‌کی ل گهل نافه‌رؤکا بابه‌تی (رویدانی) بگونجیت، وکو: (راگه‌هاندن که‌سه‌کی بیگونه‌ه، راگه‌هاندن جه‌نگی، پیرۆزکرن (تافیلکرن)، سوزدان، ناگه‌هدارکرن، نامازهدان، پشینیازکرن، خو‌مزنکرن (دفن بلندی)، سکالاکرن، پیشاندان، شکایه‌تکرن، نه‌رازی‌بوون، راگه‌هاندن، نافکرن،

ئەف جۆره ژ ئەفان فۆرمان پیکدهیت (ناگه هدارکرن، پاکانه کرن، توانج، تاوانبارکرن، پهیمانان، گهف، گله و گازنده... هتد) (شیرزاد سهبري عهلی، ۲۰۱۱، ۷۴).

کرده	رستار اگه هاندن
دوعاکرن	ان شاءالله ئەم دئ بینه دهولت.
پهیمانان	سۆزبیت ئەز دیاریکا جوان بو ته بینم.
گهفکرن	ئەز دئ ته کوژم.
توانج	دبیزن مێشکئ ئەوی یئ عیراقییا نینه.
نرخاندن	ئەو ترومیله چەند یا جانە.
رازینه بوون	ئەو هەر نفیژا ناکەت.
ناگه هدارکرن	ئەو دۆژمنئ کوردانە.
تاوانبارکرن	به عسئ کیمیا ل ههلهچه باراند.
گله و گازنده	ئەز بهردوام ناموژگاریان ل ئەوی دکەم، بهلئ بی مفایه.
ههست دهربرین	ئەو کارکئ مروفانەبوو.
پاکانه کرن	من چ جارن ههفالین وەکئ ته باش نهدیتنه.
لنیورین خاستن	ل من ببوره نهشیام و مک پیندقی هاریکاریا ته بکەم.
سهرگه مکرن	مالاته تو ژ هندی مەزنتری، تیگه هشتین وکو ته د دنیا یئ هه میندا نینن.
گومان دهربرین	ئەز بیژم تو ماموستا بووی.

کرده بیکئ نمونهکا جودا دهین، ب ئەفئ رهنگئ ل خوارئ دیارکری (شیرزاد سهبري عهلی، ۲۰۱۱، ۷۴).

ب - کرده باین ناخفتنی د رستهیا پرسدا:

ئەف جۆرئ کرده یئ وکو پشکهک ژ کرده باین ناخفتنی ل سهر چهن دین کرده باین ژیکجودا دهیته دابهشکرن، بو هەر

کرده	رستهیا پرس
گله و گازنده	۱- چاوا تو ئەف ساله دهر نهچووی؟ ۲- چاوا تو ل گهل بابئ خو نا ناخفی؟
رازینه بوون	۱- کئ خزمەتا باژیرئ مه کریهه؟ ۲- کیژ پارتئ هازمه ههیه؟
پاکانه کرن	ئەز بوته دزییان بکەم؟
ناگه هدارکرن	۱- ئەم ل کیرئ بووین و گه هشتینه کیرئ؟ ۲- کئ شورش و خهبات پتخه مەت دۆزا کوردی کریه؟
گومان دهربرین	ئەز نزانم هوین دئ بینه دهولت، یان نه؟
توانج	وهکو بیژیه ئیکئ رهش تو چەند یئ سپیی؟
سهر سورمان	۱- چاوا تو چووی سهرئ ئەوی چیا ی؟ ۲- ههوه چاوا ئەو خانئ هەر فاند؟
گهفکرن	کئ دقبت ببیته ئبیتیم بلا بهیت؟
پهیمانان	ما من سۆز نهدابوو ههوه، هەر ههلیزارتن دئ هینه کرن؟
پهشیمانی	شهری چ مفایهک گه هانده مه؟
ناموژگاری	نهخویندهواری دئ چ ل مه زیده کەت؟
داخازی	بوچی ئەوان رادهستی دادگایی نهکەین؟
تاوانبارکرن	بوچی ته ئەو کوشت؟
نرخاندن	ئەف خانیی خوش یئ ههوهیه؟

ناموژگاری، توانج، گله و گازنده، تاوانبارکرن، پاکانه... هتد) (شیرزاد سهبري عهلی، ۲۰۱۱، ۷۴).

ج- کرده باین ناخفتنی د رستهیا فرماندا:

ئەف کرده وکو جۆرهک ژ جۆرین کرده یئ ناخفتنی ژ چهن دین کرده باین پیکدهیت وکو (گهف، ناگه هداریکرن،

كرده	رسته يا فرمان
گلّه و گازنده	شهرم ژ بهژنا خو بکه.
رازينه موون	شهرمه بؤ نهمان نهمين هاو لاتينين خو خو دان بکمن .
پاکانه کرن	مه چ جارن نه قيايه شهر بهينه کرن .
ناگه دار کرن	دقبت نهم نه هيلين نهم مه قيزي بيکاربي بکمن .
گومان دهر برين	چينديت نهم بيته مامؤستا .
توانچ	چينديت قيزي خلکي دهه سالي زي بيته پروفيسور .
سهر سورمان	نهم قوتابي ب بيته دهر چويي نيکهم .
گهفکرن	ب چ رنگان نابيت هوين بژين .
پهماندان	پهماني دهم زوريي ل خلکي بي گونه نهکهم.
نامؤگاري	دقبت نهم ياسابي بکينه سهرودر د ناف خودا .
داخازي	مه دقبت دمستي تيرؤري نهگه هيته مه .
تارنابار کرن	ته نهم کاره کر بي من نه قيايي.
ههست دهر برين	ب راستي من دقبت يا دلي خو بيژم.
دوعاکرن	يا خودي تو نهمان سهر بيخي .

بکارهينان، شيوهکي گهفکرن و هوشاريبي و هردگريت و ترس و دودلي و نهخوشيهکا دژوار ل دهف گوهداري دروستنکمت. ب شيوهکي گشتي دهر برينين زماني بين زفر و دژوار د پيگيري کرنا نهريني دا دهينه بکارهينان و ريتما ناخفتني يا توند و بلنده و نه نارامي پيقه دياره، ئەفهرثي پيخه ممت نهم چهنديه، داکو کارتي کرني ل سهر گوهداري مسوگهر بکمت، وهکو :

- دئ کوردستاني كهينه دهولت. (پيگيري کرنا نهريني)

- ئەز دئ ههوه بنبرکهم. (پيگيري کرنا نهريني)

د ئەفان نمونيهين سهريدا ديار ناخفتنکهر پيگيري بونا خو ب شيوهکي نهريني ديار دکمت، کو دئ کوردستاني کمته دهولت و د نمونيهيا دويفا ناخفتنکهر ب شيوهکي نهريني پيگيري بونا خو و رژدبونا خو بو وي کاري ديار دکمت کو د داهاتيدا بکمت و وان بنبرکبه.

گهلهک جارن ب ريکا دووبار مکرن و جهختکرن دهر برين ژ کردهيا پيگيري کرني دهينه مکرن، ئەف ريکه بو ترساندن و ژفاندان و گهفکرن و پهماندان دهينه بکارهينان، ئەفهرثي ب ريکا گونجاندا دنهنگي و نهم سيستمئ ناخفتنکهر پهرمودکمت بريقه دچيت، ب ريکا دووبار مکرني ناخفتنکهر پتر جهختي ل سهر جييه جي کرنا پيگيري کرنا خو دکمت و سهرنج و هزرا گوهداري ب خو رادکيشيت، ل ژير ريتمهکا موزيکي يا زفر و دژوار دهر برين ئ ژ وينهکي دکمت کو پتر ل گهل رويدانا ديارکري بگونجيت، نانکو شيواري دووبار مکرني ب مهبست د کردهيا پيگيري کرني دهينه بکارهينان (اواز مجيد عبدالقادر البرزنجي، ۲۰۰۳، ۱۷۳-۱۷۷).

وهکي يا ديار و ناشکرا پيگيري کرني د ناف زمانيدا بو باشي و خرابييه دهينه بکارهينان، بهلي ل دويف دهوروبهري و شيواري ناخفتني و ل دويف حمزا ناخفتنکهر بو گوهداري ديارديت، ناي بو باشيه، يان خرابيه. وهکو :
- ئەز ناهيلم ناهيلم تو دهماني ل ئەفهرثي بکهي.

بهلي پيدقيه نامازي بدينه نهمي چهندي ژي کو رستا فرمان ديته دوو جؤر رستا فرمان ناشکرا و نه ناشکرا، رستا فرمان ناشکرا ب تني بو کهسي دووي يي تاک و کوم دهينه بکارهينان، بهلي بهروفازي نهمي چهندي رستا فرمان نه ناشکرا بو ههمي کهسين دي دهينه بکارهينان.

• مهبست ژ کردهيا پيگيري کرني

ديتنا سيمانتيکي بو تيؤرا کردهيا ناخفتني يا سهربارت بابهتي پيگيري کرني، نهمي چهندي ديار دکمت کو واتا نهمي بهرف کردمين پيگيري يقه دچيت، ئەوژي کهسي ناخفتنکهر پيگيري بونا خو بو ئەفانمانا کارهکي دهستنيشانکري، يان پيشنيازا پيگيري ب کهسهکي ب ئەفانمانا کريارهکا دهستنيشانکري ديار دکمت، نانکو ناخفتنکهر حمزا خو بو ئەفانمان، يان ئەفانمانا کارهکي ديار دکمت.

پيگيري کرني هوسا هاتيه پيناسه مکرن کو ريکهفتنهکا زارهکي، يان نفيسکيه بو ئەفانمان، يان ئەفانمانا کريارهکي، نانکو پيگيري کرني ب مهرما بيرهينانا ناخفتنکهر دهينه بکارهينان، داکو کريارهکا پيدفي ئەفانمان، نانکو پيگيري کرني راکه هاندن و دووپاتکرنا کهسهکيه بو ئەفانمان، يان ئەفانمانا کريارهکا داهاتي ديار دکمت، ب ئەفي رهنگي کهسهک رهامندييا ئەفانمانا کريارهکي بو بهرژوهنديا کهسهکي دي ب شيوهکي زارهکي ديار دکمت (Pambudai, 2017, 20).

بو نمونه: ئەز دئ ته سوبهه ي مبه سينه مائي.

د ئەفي نمونيدا ناخفتنکهر پيگيري بونا خو بو ئەفانمانا کريارهکي ديار دکمت، ئەوژي برنا کهسي گوهداره بو سينه مائي، ههروهسا ههولا قايلکرني و رازيکرنا کهسي گوهدار ژي دکمت و نارمانچ و مهبست پيگيري ناخفتنکهر بيه بو ئەفانمانا کريارهکي د داهاتيدا (حدادي صباح و بوعداس سوسن، ۲۰۱۷، ۴۲).

ب ئەفي رهنگي پيگيري کرني د زمانيدا بو باشي و خرابييه دهينه بکارهينان، ئەوژي ل دويف دهوروبهري ناخفتني رادوستيت، بهلي نهم پيگيري کرنا بو خرابييه دهينه

ل سمر گوهداری بکمت، ژ پیخه‌ممت هندئ کریاره‌کی نه‌جامبدهت، نه‌جامدانا نه‌فی کاری نازار و ناریشه و مه‌ترسی و ترسی بؤ گوهداری دروستدکمت، گوهدار یی پابه‌نده نه‌فی کرده‌تا ب مه‌بست جیه‌جیه‌بکمت، نه‌وا ژ لایی ناخفتنکهر یقه هاتیه ناراسته‌کرن. (Brauch, 2011:62)

د کرده‌یا گه‌فکر نیندا بالا ده‌ستییا خو ب سمر گوهداریدا دسه‌پینیت، کرده‌یا گه‌فکر نی ژ نه‌جامی جیه‌جیه‌بکمرنا فهرمانا ناخفتنکهری دروستدبیت، پیخه‌ممت نه‌وی چهندئ کو ترس و دوولین ل دهف گوهداری دروستبکمت، داکو گوهداری ملکه‌چی داخواز و مه‌بستین خو بکمت، بؤ نه‌فی مه‌بستی ناخفتنکهر خالا لاوازییا گوهداری دنارزینیت و ده‌سته‌لاتا خو ب سمریدا دسه‌پینیت، کرده‌یا گه‌فکر نی ب ناواز مکا گه‌لمک بلند و توند ژ کرده‌یین دی بین ناخفتنی ده‌ئته دربرین (ناوات نه‌محمد محمده‌سالم، ۲۰۰۹، ۵۵)، بؤ نمونه:

- دقیت خانی ژته وهرگرم.

و مکو د قی نمونیندا دیاردبیت کهسه‌ک گه‌فی ل کهسه‌کی دی دکمت ب نهادانا خانی بؤ نه‌وی کهسی دووی و ده‌سته‌لاتا خو ل سمر دسه‌پینیت و ب ناواز مکا گه‌لمک بلند و توند ب نه‌فی کرده‌یی رادبیت.

ب شیومه‌کی گشتی گه‌فکر ن دیارده‌یکا په‌سند نینه، چونکی ده‌می ناخفتنکهر گه‌فان دکمت، ترسه‌ک ل دهف گوهداری په‌یدادبیت، ب نه‌فی رنگی گه‌فکر ب کهسه‌کی زوردار ده‌ئته هه‌ژمارتن و د هه‌مان دمدا نه‌فا نه‌و دکمت دبیته بیزیزیه‌ک بهرام‌بهر گوهداری، به‌لی هنده‌ک جارن نه‌ف چهنده به‌روفازی دبیت و گه‌فکر د چاقین کومه‌لگه‌هیدا ب مروڤه‌کی سفک ده‌ئته تهماشه‌کرن و نه‌و گه‌فین نه‌و دکمت دبنه جهی حنه‌ک و پیکه‌نینی بؤ گوهداری (نژیار ندریس نه‌مین، ۲۰۱۲، ۳۸).

بؤ نمونه: نه‌ز دئ هه‌وه شهر مزار کهم.

د نه‌فی نمونیندا کو کهسه‌ک هه‌و لا گه‌فکر نی ل سمر کومه‌کا کهسین دی دکمت ب شهر مزار کرنا وان هه‌رچهنده ب ناواز مکا دژوار و توند نینه، به‌لی ب شیومه‌کی هه‌مانه و د چاقی نه‌وان که‌ساندا یی سفکه و جهی حنه‌ک و پیکه‌نینیه.

سیما و سالوخته‌تین گه‌فکر نی:

ل ده‌می کرده‌یا گه‌فکر نی ده‌ئته نه‌جامدان، چهند سیما و سالوخته‌تان ب خوڤه دگریت، نه‌وژی نه‌فنه:

۱- ناخفتنکهر ژفانی دده‌ته گوهداری کو دئ کاره‌کی نه‌جامدهت.

۲- گوهداری باومری ب نه‌وی چهندئ هه‌یه کو ناخفتنکهر دشیت نه‌وی کاری نه‌جامبدهت.

۳- ناخفتنکهری دقیت کاره‌کی تاییهت ب خوڤه نه‌جامبدهت.

۴- ناخفتنکهر بؤ هندئ دچیت کو گوتنا نه‌وی دئ کار یگه‌رییی ل سمر گوهداری کهت، چونکی ناخفتنکهر د نه‌وی باور یدابه کو گوهدار دئ نه‌وی کاری نه‌جامدهت، پشتی گه‌فکر نی ده‌ئته‌کرن (Allan, 1986: 125).

د نه‌فی نمونا د سهریدا پیگیریکرنا ب ریکا دووبار مکرنا کارئ (ناهنلم) هاتییه نه‌جامدان، نه‌فه‌ژی زیده‌تر بؤ ترساندن و گه‌فکرنا گوهدارییه. د کرده‌یا پیگیریکر نیندا ناخفتنکهر جه‌ختی ل سمر کاره‌کی د داها تیدا بؤ به‌رژ موندییا گوهداری نه‌جامبدهت، ناکو پیگیریکر ن بؤ بابه‌تین بیر هینان و مزگنیا پیگیریکرنا ناخفتنکهری بؤ په‌یمانا هاتیه دان ده‌ئته بکار هینان. ب نه‌فی رنگی ناخفتنکهر جه‌ختی ل سمر پیگیریکرنا خو ددهت، کو د نوکه و داها تیدا پیگیرییی ب نه‌وی کارئ خو بکمت (چیا علی مسته‌فا و بروا ره‌سول نه‌محمد، ۲۰۱۸، ۲۹۳).

ل دیف گرنکییا مه‌رجین پیدفی بؤ سمر که‌فتنا کرده‌ییان دقیت زمانی یاسایه‌کا بنه‌رتی بؤ ناقه‌روکا دابیشه‌یی هه‌بیت، نه‌فجا د جیه‌جیه‌کرن کرده‌یا پیگیریکر نیندا، دقیت ناخفتنکهر پیگیریکرنا خو بؤ بریاره‌کا ده‌ستیشانکری د داها تیدا نه‌جامبدهت (عبدالعزیز حسن محمد نوری، ۲۰۱۶، ۱۲۲).

ب باومریا سیریل د پیگیریکر نیندا پیدفی نه‌خفتنکهر مکه و ب کیماتی گوهدار مکه هه‌بیت، هه‌روه‌سا پیدفی کریاره‌کا پاشه‌روژئ هه‌بیت کو ب پیگیرییی پی بکمت. د کرده‌یا ناخفتنکهر گوتنه‌کا دربری هه‌بیت، هه‌روه‌سا پیدفی تیگه‌هشتنا زمانی هه‌بیت. د جیه‌جیه‌کرن و گه‌هشتنا کرده‌یا د پیگیریکر نیندا پیدفی: (گوهداری باومری ب کهسه‌کری هه‌بیت کو د پاشه‌روژیدا دئ وئ ناخفتنی جیه‌جیه‌کمت، و ناخفتنکهر یژی باومری هه‌بیت کو گوهداری باومریا ب ناخفتنا وی هه‌ی و مه‌رجین درست بین گوتنا دربری به‌رچاف وهرگرت، با ژ هه‌می گرنکتر پیدفی تیگه‌هشتنا زمانی د ناقه‌را ناخفتنکهر و گوهداریدا هه‌بیت، واته ب باشی زمانی ئیک تیگه‌هه‌ن (Mifflin, 2003:1). بیگومان د پیگیریکر نیندا پیدفی په‌یومندیه‌کا به‌یز د ناقه‌را ناخفتنکهر و گوهداریدا هه‌بیت. هه‌روه‌سا به‌ری ده‌می بابه‌ته‌کی نه‌هاتییه نه‌جامدان، یان داخوازیه‌ک ژ لایی گوهداریقه ناراسته‌ی ناخفتنکهری هاتیه‌بکرن کو بیته نه‌گه‌ر ناخفتنکهر پیگیریکرنا خو بؤ نه‌جامدانی ددهت.

پولینکرن (سیریل) بؤ کرده‌یا پیگیریکر نی:

د کرده‌یا پیگیریکر نی دا لدیف (سیریل) پیگیریکر ن نه‌و تشتن کو نابیت سهر پنچیا نه‌وان به‌ئته کرن و پیگیریکر ن نه‌و کرده‌یین نه‌جامدانییه کو ناخفتنکهری پیگیریکر ن بؤ نه‌جامدانا کاره‌کی د داها تیدا ژ کرده‌یین نه‌فی جویری (سویندخوارن، گه‌فکر ن، په‌یمانان، پشکیشکر ن، به‌رچافکر ن، به‌لیندان، رژدیوون، هند)، (لقمان فه‌ریق سلیمان، ۲۰۲۱، ۲۶) ب نه‌فی رنگی ل خواری دیار کری:

۱- گه‌فکر ن:

گه‌فکر ن کرده‌یه‌کا گرنکه ژ کرده‌یین ناخفتنی و به‌هر اپتر نه‌ف کرده‌یه ل ده‌می تور مبونئ بکار ده‌ئیت و مکو کار فهدانه‌ک ژ لایی ناخفتنکهر یقه، گه‌فکر ن کرده‌یه‌کا ب مه‌بسته ژ لایی ناخفتنکهر یقه بؤ گوهداری ده‌ئته ناراسته‌کرن، دا کار تیکر نی

۲- هوشداريكرن:

هوشداريكرن كردهپهكا ناخفتنيه، ناخفتنكمر گوهداري هوشداردكمت ب كرنا كارهكي، يان نهكرنا نهوي. هوشداركرنا كهسهكي بو نهجامدان، يان نهجامنهانا كارهكي، ومكو پيشنيزمكويه نهگمر نهو كهس ب نهوي كاري رانهبيت، يان رابيت، دي زيان گههيتي، ومكو د نهقان نمونهياندا ديارديت:

(هشياربه ترومبيلي بلمز نههاژو) و (نهز ته هوشداردكهم كو تو ترومبيلي بلمز نههاژوي) نهف نمونه ب ناوازمكا ومسا دهينه گوتن كو دي پرويدانهكا خراب چنبيت (نهگمر ترومبيلي بلمز بهاژوت) (شيرزاد سهبري عملي و دلفين خالد باپير كوچر، ۲۰۲۱، ۵۴)

هوشداريكرن گوتنهكه ب مهرما ناگههداركرنا كهسښن بهرامبر، ژ پيخهست هندئ دا دهشياربن دهينه بكارهينان، نهوژي د شياندايه ومكو شيرهتكرن و هوشداريكرن، يان پيشنيزم بهينه ناراستهكرن، كردهيا هوشداريكرني يا ناراستهده ب گرننگرين دياردهين زمانئ ههلوچونئ دهينه هژمارتن، نهوژي ژ بهر نهو دننگين دژوارين بو كردهيا هوشداريكرني و نهو ريكن بو پيشكيشكرني و تيگههشتا گوهداري دهينه بكارهينان، ههروسا نهو پهيوهندييا ب هيزا د ناقبره ناخفتنكمر و گوهداريدا هه دزفريت و پتريا جاران هوشداريكرن ب شيوهكي فرمان و نههيكرن دهينه بكارهينان (سوزان رضا عزيز، ۲۰۱۴، ۶۵).

بو نمونه:

- هشياربي بهحسي مالا من نهكهي، نهز رازي نابم.

د نهفي نموني دا ناخفتنكمر هوشداريبي ددهته گوهداري بو نهجامدانا نهو كاري ل دويك حمز و فيانين وي، نهوژي بهحسنهكرنا مالا ناخفتنكمر بهيه.

هندهك ژ ناخفتنكمران بهرف حمزا بكارهينانا نمونهين كورت و خودان واتال جهئ شروفهكرنين دريژ و بي واتا بو حالهتين دهستنيشانكري دچن، نهوژي ب مبهستا هنديه دكو گوهدار نهوي كاري نهجامدهت، نهوي ژ لايئ ناخفتنكمر يقه هاتيه داخوازكرن (لقمان فريق سلیمان، ۲۰۲۱، ۷۴).

ب ديتنا (راكمانا سافي)، هوشداريكرن شيرهتهكه بو كهسهكي دهينه ناراستهكرن، دكو كارهكي نهجامدهت، يان نهجامدهت، ناگههداركرنا گوهداريه ب شيوهكي پيشوخت ب تايبهتي نهو مترسييا دبیت ژ نهجامدانا كارهكي نهباش پهيدابيت، نهوژي دبیت كارهكي دژي حمزين گوهداري روبيدهت، نهوژي دكو گوهدار خو ژ نهجامدانا نهقان كريارا دويربيخيت (Rukmana Savi, 2012, 68).

پنډقيه ل نهفيري ناماژمي ب نهوي چنډئ بهدين كو هوشداريكرن ومكو گهفكرني دبیت ب شيوهكي راستهوخو يان نهراستموخو بهينه پيشكيشكرن، ومكي

- هشياربي دهستي خو نهكهيه ناگري. (هوشداريكرنا راستهوخو)

- دهستي خو نهكهيه ناگري. (هوشداريكرنا نهراستموخو)

۳- سويندخوارن:

نهول دهمي ناخفتنكمر خو پيگيردكمت، ب نهجامدانا كارهكي ب ريكا سويندخوارني و نهف سويندخوارنه ناخفتنكمر نهچاردكمت و پيگيردكمت كو نهوي كاري بكمت، خو نهگمر بي ب زممهتري بيت، ومكو:

- سويندخوم كو نهف ساله دي خوينم.

- ب قورناني من بهحسي ته نهكريه.

- ب خودي نهو هوسا سهراكهفن.

د نهقان رستين ل سهريدا ناخفتنكمر پيگيريكرنا خو بهرامبر گوهداري بو نهجامدانا كارهكي دياركويه، نهوژي ب ريكا سويندخوارني د ناف رستين ل سهريدا بهرچاف دبیت، د رستا نيكيديا ناخفتنكمر خو پيگيركويه كو كارهكي بكمت د ريكا پهيا (سويندخوم) و د رستا دوويديا ناخفتنكمر خو پيگيركويه كو نهوي نهو كاره نهكريه نهوژي ب ريكا پهيا (ب قورناني) و د رستا سيديا ناخفتنكمر ومسا دياردكمت كو سهركهفتنا نهوي ب نهفي رنگي ب دهسغه ناهيت و خو پيگيركويه ب نهفي چنډئ ب ريكا فورمي (خودئ).

۴- پيشكيشكرن:

ل فيري ناخفتنكمر تشتهكي پيشكيشي گوهداري دكمت و گلهك جاران نهوي نهچاردكمت، نهفي پيشكيشكاري بكمت. (علي محمود حجي الصراف، ۲۰۱۰، ۱۸۸) ومكو:

- بوچي نهو نهوي بابهي رمتناكهين؟

- تو دي نهف شهفه ميواني مهي.

ومي د نمونهيا نيكي دا هاتي كو ناخفتنكمر ناخفتنا خو ب شيوهكي پرسياي پيشكيشي گوهداري دكمت كو بابتهكي ردهبكمت، ديسان د نمونهيا دوويديا ب شيوهكي راگههاندن ناخفتنا خو پيشكيشي گوهداري دكمت كو نهوي ميپهان بكمت.

۵- بهرچاكرن:

ل فيري ناخفتنكمر بارودوخي بهرچاف ومردگريت و خو پيگيردكمت ب نهجامدان، يان نهجامنهانا كارهكي، (لقمان فريق سلیمان، ۲۰۲۱، ۲۶). ومكو:

- ههره نهز دي زيرهفاني گرم.

- نهز دزانم تو پينډي ب هاريكارييا مني.

د بهرچاكرني دا ناخفتنكمر بارودوخي بهرچاف ومردگريت و ب شيوهكي روون و ناشكرا ل دهف گوهداري ديار و بهرچاقتبيت، د نمونهيا نيكيديا ناخفتنكمر ب شيوهكي بهرچاقت پيگيريونا خو بو گوهداري دياردكمت كو نهو زيرهفاني بگريت و نهفه ل دهف گوهداري ب بهرچاقت دهينه ومگرتن، نهفجا ب حمزا خو رابيت ب نهجامدان، يان نهجامنهانا نهوي كاري، د نمونهيا دوويديا ناخفتنكمر ب شيوهكي بهرچاقت و ناشكرا ديژيته گوهداري تو پينډي هاريكارييا مني بو گوهداري دياردبيت كو كهسي نيكي (ناخفتنكمر) كو نهوي كاري بهرچاقت دكمت.

٦- ترساندن:

- سؤزبیت ئمز نه هیلیم تو ئهف ساله دهرچی. (پهیماندا نا نهرینی)
 ئارمانج و مه بهست ژ پهیماندا، پنگیریا ناخفتنکهرییه ب
 ئهجامدانا کریارهکی د داهاتیدا (حدادح صباح و بوعداس
 سوسن، 2017: ٤٢)، تشتهکی گرنگ د کردهیا پهیماندا نیدا
 ئهوه تیبینیا مه بهست ژ گوتنی بهیته مکر، ئانکو نهرکی گوتنا
 پهیماندا نئ رازیکرنا گوهدارییه، داکو باومری ب گوتنا
 ناخفتنکهری بهینیت. (موفلین Mufflin) پهیماندا نئ ب
 ریکهفتنه کارهکی، یان نفیسکاری بو ئهجامدان، یان
 ئهجامدانا کریارهکی ددهته نیاسین، ئانکو پهیماندا ن بو
 بیرهینانا ناخفتنکهری، سهبارت ئهجامدانا کریارهکی دهیته
 بکارهینان، داکو د داهاتیدا بهیته ئهجامدان (Mifflin, 2003: 1)

- بو نمونه: ئمز پهیمانی ددهم سوبههی ته بهمه
 سهیرانی
 د ئهفی نمونه نیدا ناخفتنکهر پهیمانی ددهت بو ئهجامدانا
 کریارهکی، ئهوزی گوهداری بهمه سهیرانی و ههروسا
 ههولا قایلکرن و رازیکرنا گوهداری ددهت.

تایبه تمه نیدین کردهیا پنگیریکرنی:

پنگیریکرنی چند تایبه تمه نیدیه هه، وهکو:
 ١- ناخفتنکهری نه چار دکهت کو گهلهک تشنان ژ پنخمهت
 بهرژ هوندیا گوهداری خو پنگیریکهت کو کارهکی
 ئهجامدهت، یان نهدهت.
 ٢- پنگیریکرن دبینه پهیماندا، ئهوزی ل دهمی سؤزی ددهته
 گوهداری کو کارهکی بکهت، یان نهکهت.
 ٣- پنگیریکرن د هندهک حالهتاندا ب شیوهی ترساندن خو
 نیشاندهت، ئهفژی وهل ناخفتنکهری دکهت، هندهک جارن
 باشی و خرابیین کاری نیشاندهت.
 ٤- گهفکرن دچیه د چوار چووقی پنگیریکرنیدا، چونکی ل
 دهمی ناخفتنکهر گهفی ل کهسهکی بکهت، ئه خو پنگیریکهت
 ب رابوونا ئهوی کاری نهگهر گوهدار ئهوی کاری نهکهت.
 ٥- ل دهمی ناخفتنکهر گوهداری هشیاردکهت ل دور ئه
 تشتی د ناقبهر ئهواندا هه، ئه دبینه نهگهری هندئ کو
 ناخفتنکهر ب ئهوی کاری گوهدار پی هشیارکری پنگیردبیت.
 ٦- سویندخوارن دچیه د چوار چووقی پنگیریکرنیدا، چونکی ل
 دهمی ناخفتنکهر، یان گوهدار سویندخوت، ئهوی بقیت، یان
 نهقیت، دقیت ئهوی کاری ئهجامدهت، ئانکو ئه پنگیردبیت
 ب ئهجامدانا ئهوی کاری.
 ٧- پیشکیشکرنا دبتهکی، یان کارهکی بو گوهداری ئهوزی
 گهلهک جارن دچیه د چوار چووقی پنگیریکرنیدا، چونکی
 وهل ناخفتنکهری دکهت کو ئهوی کاری ئهجامدهت، ئهوزی ل
 دهمی پیشکیشکرن ب شیوهکی بیت کو د بهرژ هوندیا
 ئهواندبیت.

د ئهفی کردهیندا ناخفتنکهر گوهداری ب ئهجامدان، یان
 ئهجامدانا کارهکی دترسینیت و گهلهک جارن ئهجامی
 ئهوی ترساندن نیسا گوهداری ددهت، داکو ئهوی کاری
 نهکهت. (علی محمود حجی الصراف، 2010، 177). وهکو:
 - دهرگههی مالا خو نه هیله فهکری.
 - جگار مکیشان دئ بیته نهگهری مرنا ته.
 ههروهکی یا دیار د نمونهیا نیکیدا کهسهکی دی
 دترسینیت ب وی کاری ئهجامدهت ئهوزی دهرگههی مالا
 خو نه هیلته فهکری، ئهفجا ژ بهر دزان بیت، یان هه
 هوکارهکی دی، دیسان نمونهیا دوویدا کهسهکی دهیته
 ترساندن کو نهگهر دهست ژ جگار مکیشانی نه بهردهت دئ
 بیته نهگهری مرنا ئهوی.

٧- پهیماندا ن:

پهیماندا ن ریکهفتنه کارهکی، یان نفیسکیه بو ئهجامدان،
 یان ئهجامدانا کریارهکی، ئانکو پهیماندا ن ب مهروما
 بیرهینانا ناخفتنکهری دهیته بکارهینان، داکو کریارهکا پندقی
 ئهجامدهت، ئانکو پهیماندا ن راگهاندن و دووپاتکرنا
 کهسهکی بو ئهجامدان، یان ئهجامدانا کریارهکا داهاتی
 دیار دکهت، ب ئهفی رنگی کهسهک رازمه نیدیا ئهجامدانا
 کریارهکی بو بهرژ هوندیا کهسهکی دی ب شیوهیهکی
 زارهکی دیار دکهت (Pambudai, 2017, 20) وهکو:
 - پهیمانی ددهم دجهزنی دا جوانترین جلو بهرگ بو ته
 بکرم.

د قیردا نهگهر ناخفتنکهر دایکهک بیت و د ئهجامی وئ
 چه نیدیا کو کچا وئ داخوازا کرینا جلکهکی نوی کریت، یان
 کچا وئ گازندا وئ چهندی بکهت کو ژ مژ ه چ جلکین نوی
 بو نهکرینه، ئهف رهوشه ناخفتنکهری پالدهت وئ سؤزی
 بدمت و بنگومان پندقیه جیه جیه بکهت و پندقیه کچیزی
 باومری هه بیت کو ئهوی دئ جیه جیه بکهت. د قیردا پندقیه بدینه
 دیارکرن نهگهر پهیماندا ن بو کهسی سینی بیت. ئهوی نهگهری
 دا مهرجی هه بوونا گوهداری ل بهرچاف ناهیته وهرگرتن،
 بهلی د قیردا پندقیه پهیم بهر هه بیت کو مه بهستا ناخفتنکهری
 بگه هینیت.

پهیماندا ن د ناغ زمانیدا بو باشی و خرابی دهیته بکارهینان،
 ئهوزی ل دویف دهوروبهری ناخفتنی رادوستیت، بهلی ئهوی
 پهیماندا ن بو خرابی دهیته بکارهینان، شیوهیهکی گهفکرنی و
 هوشدارییی وهردگریت و ترس و دووولی و نه خوشیهکا
 دژوار ل دهف گوهداری دروستدکهت، ب شیوهیهکی گشتی
 دهربریین زمانیین زفر و دژوار د پهیماندا ن نیکهتیدا دهیته
 بکارهینان و ریتما ناخفتنی یا توند و بلند و نه نارامیی پیقه
 دیاره، ئهفژی ژ پیخمهت ئهوی چه نیدیه، داکو کارتیکرنی
 ل سهر گوهداری مسوگهر بکهت (اواز مجید عبدالقادر
 البرزنجی، 2003: 60-61).

- سؤزبیت بو ته دیارهکی بینم. (پهیماندا نا نهرینی)

پشکا دووئ: کردهين پيگيريکرن د چيروکا (رهشکي شهقي)دا

مهههست ژ زماني چيروکي

((زمانی چيروکي، پتر زمانهکي شروفهکاريه، نهفهژي ژ بهر هندنييه کو چيروک هونرمهکي هزري و هزرکرنييه و پيدفي ب کريارا شروفهکرن دکت، ب واتايهکا دي مهرج نينه د چيروکيدا پهيقين بزاره ههين)) (مسعود جهميل، 2016: 21) ((دارشتنا چيروکي ل دويف ياسايين ريزمانا نهوي زماني بيت يي پي دهئته نفيسين، نانکو پيدفييه رسته ريزهوي خو يي تاييهت و مريگرن و ل دويف ياسايين رستهسازي و واتاسازيي بهينه نفيسين)) (مسعود جهميل، 2016: 21). د زماني چيروکيدا ديزيري ههيه، نهفهژي ژ بهر هندنييه کو مههستا زماني چيروکي گهاندنا واتاييه نهکو مژاردارکرنا واتاييه. زماني چيروکي ل سهر بنههايي (رسته و واتا) يي دهئته نافراندن، رستهژي د شياندانينه بيژين چهند رستهکين کورتن، بهلکو چيروک ههههونا خو د رستهين مهزندا دبينييت، نهفهژي ژ بهر هندنييه کو چيروک ب خو ژانرهکي پهخشانکي يي مهزنه، نهف رستهژي پيدفي ب (گونجاندا واتايي) و بهينه و مسفرن، د زماني چيروکيدا گهلهک جاران چيروکنييس هندهک تهکنیکان بکار دهينييت بو بلندکرنا ناستي چيروکا خو (ديالوگ، مهنلوگ)، (عبدالصمد اسلام، 2002: 122). کو نهف ههردو تهکنیکه ل سهر بنههايي دانوستاندني دهينه دانان و ناماژهيين کهسینه بو کهسي نيکي تاک و کوم و کهسي دووي تاک و کوم و کهسي سيني تاک و کوم.

پراگماتيک و زماني چيروکي:

نيشانادانا ناماري بو کردهيا پيگيريکرن د چيروکا (رهشکي شهقي)دا:

ژ	رسته	جورئ کردهين پيگيريکرن	شروفهکرنا کردهين پيگيريکرن	ژمارهيا گشتي تا کردهين پيگيريکرن
1	نمو الله چ جارا نهز و مهاييژم.	سوينا خوارن	سوينا خواري ب نافي خو دئ (الله).	1
2	ژ نهفرو ويغه بخو ه وئ دوعايي ژي بکه.	هوشداريکرن	يي هوشدارکري کو ژ نهفرو ويغه بخو دوعا بکهت.	1
3	جاميزو ته گوت يارابي تو من ژ گهنديت ژنا ب پاريزي.	هوشداريکرن	يي هوشدارکري داکو خو ژ گهنديت ژنکا پاريزيت.	1
4	نمو الله مادي ژنک چ لمن کهن.	سوينا خوارن	سوينا خواري ب نافي خو دئ (الله).	1
5	هه مالا ته چ نشتي ژفي مهستر نينه، بخو ه في دوعايي ژي بکه.	پيشکيشکرن	يي گوتهکي پيشکيش دکمت (چ نشتي ژفي مهستر نينه).	1
6	والله پا من چ جار نهو دوعا نهکره.	سوينا خوارن	سوينا خواري ب نافي خو دئ (الله).	1
7	جاميزو ته بو خو ه دوعا نهکرن.	هوشداريکرن	هوشداريي ددهتي کو نهوي کاري بکهت.	1
8	نمو الله من چ نهکرن.	سوينا خوارن	سوينا خواري ب نافي خو دئ (الله) بو نهکرنا کارهکي.	1
9	پا روسته دئ حقي ته دم ته.	گهفرن	گهفي لي دکمت دئ تشتهکي هينيته ريکا وي.	1
10	هلو رابه جلکيت خو ه بيخه نافي گه مکره دا بشوم، شفه تاريه کهس ناهينه نک مه ب گوند فه.	بهرچافرن	بهرچافرن کو مهکا کارا (بيخيت، بشوت)	1

۱۱	فلان کس دئ مينم رويس.	بهر چاڤکرن	بهر چاڤکرن کو دئ مينينه بي چلک.
۱۲	ئهغه گلدا حازره، و مره همره دينقه و دئ ته نخيڻم و چلکيت ته ب قارا دادم همتا سپيدئ دئ زها بن.	پيشکيشکرن	پيشکيشکرن هندهک کاران کو نهجام بدهت
۱۳	فلان کس فلان کس رابه تالانئ ل گوندي دا.	ترساندن	گازيکرن ب شيوئ هوارکرنئ و ترساندنئ
۱۴	رابه بخو دئ نه پمز هيلان نه حميوان هيلان، هوارا ژ گوندي ف دوپرکمتي تو ژي رابه همره تموارئ.	۱. سويند خوارن ۲. ترساندن	۱. سويند يا خواري بو نهمانا حميوانان. ۲. ترساندن ب هوار يا گازی دکمتي رابه همره.
۱۵	ئئ مال خراب نئ ئمزئ رويسم.	بهر چاڤکرن	بهر چاڤکرن بي بئ جلو بهرگه.
۱۶	ها مالا ته چ لي نه هاتيه شمه تاريه ما کی کئ دبينت تو بچي دهف ههفالي خو ه ژي زاننيت کا تو بي رويسي يان بي ب لباسي.	بهر چاڤکرن	يا بهر چاڤکرن شمه تاريه کس نا بينيت.
۱۷	والله خمبيري تهي.	سويند خوارن	سويند خواري ب ئميرکنا ناخفتنا ئهوي.
۱۸	بعلئ بي دار نهچي، دارهکئ باش ل گمل خو ه بيه.	هوشداريکرن	هوشداري دکمت نشتهکئ ل گمل خو بيهت.
۱۹	بابو ئهغه ئمزئ دينم مالا من خراب بوو ژ سمرمادا، ئمز قهرميم ئمزئ رويسم کا دا بچم مالکا خو ه، چ ل گوندي نه هاته، ئهغه ژنکئ خمونهکا ديتي و يا ژ خسو رابووي.	بهر چاڤکرن	يا بهر چاڤکرن ئهغه سمرمابين چ نشت پروناهن.
۲۰	بابو دهرئ ل من فهکه مالا من خراب بوو، ئمزمانئ ل من شکهستي، وسه بهر و بارانا خو مدئ بي د دهتن کس لبر نا حمه هيت، چلي زفستاننيه و بارو فعيه دهرئ ل من فهکه دا بيمه ژور ئمز مرم.	بهر چاڤکرن	بو ديارکر کو بي ل بهر سمرمابين.
۲۱	ب خو دئ همکه تو بابي عميالي.	سويند خوارن	سويند دخوت کو بابي عميالي نينه.
۲۲	بابو ئمز فلان کس، ئمز نهئ يئ دهرکمتيم، ئمزئ رويسم سرئ ئمز برم.	بهر چاڤکرن	بو ديار دکمت کو ههفزينئ ئهوييه و نوکه بي دهرکمتي.
۲۳	ب خو دئ ژنکه و يا ژ خسو رابوي عاقلئ وئ د سمرئ نينه.	سويند خوارن	سويند دخوت کو ژنکا ئهوي ل سمر هشين خو نينه.
۲۴	دا بچم بيزم مه لاي گوندي مروغهکئ مهنه بلا بيت بهر دهرئ گزيکمتي بعلکي دهرگه هي لمن فهکمت.	بهر چاڤکرن	ديارکر کو کسهکئ هينينه ل هوارا خو .
۲۵	بابو ئمز فلان کس، ئمز جيرانئ تمه.	پيشکيشکرن	بو ديارکر کو جيرانئ ئهوييه.
۲۶	بابو ئمزئ دهرکمتيم دست ناههکئ، عميالي من دهرگه هي گرتي هندي ئمز دهيمئ فهناکمت، سرئ ئمز برم مالا من خراب بوو، هندي ئمز دبيزمي سهکو نهخير تو بي هاتي بو خو ه حيلهکئ ل من کهي، ئهغه ميرکئ مني د خسو، نزا دين بويه نزا وئ چيه.	پيشکيشکرن	بو مه لاي ديار دکمت کو ئهوي بي چويه ژدهرقه و ژنکئ دهرگه هي لي گرتي.
۲۷	ههما همره ئمز دئ دويڤ تهره هيم.	بهر چاڤکرن	بهر چاڤ دکمت کو دئ ل دويڤ چيت.
۲۸	هلو دهرگه هي فهکه ميرکئ ته سرئ بر، زفستانه گليرئ ب سيفانداڤه چيووين.	پيشکيشکرن	بو ديار دکمت کو زه لامئ ئهوي بي ژدهرقه.
۲۹	ئمز مه لاي گوندي مه، مال خراب ما تو من ژي نانياسي؟ همتا ئيقاري ئمز دهه جار دقيرئ را دهيم و دچم.	پيشکيشکرن	بو پيشکيشکر کو مه لاي گوندييه.
۳۰	سويدا ئهغه ميرکئ من بي دخوه، بابي عميالي ناگه ژ چ نينه.	پيشکيشکرن	پيشکيشکر کو ئهوي زه لامئ ئهوي نينه.
۳۱	هشيارئ خو بي ئهوي نئکئ هاتي بو خو ه حيلهکئ ل تمکمت.	هوشداريکرن	ژنکئ مه لا هشيارکر کو کسهکئ دئ حيلي لي کمت.
۳۲	ئها هشيارئ خو به نان ئهوي شهيتانه نان رمشکئ شهقي به.	هوشداريکرن	هوشداري دابي کو ئهوي شهيتانه يان رمشکئ شهقي به.

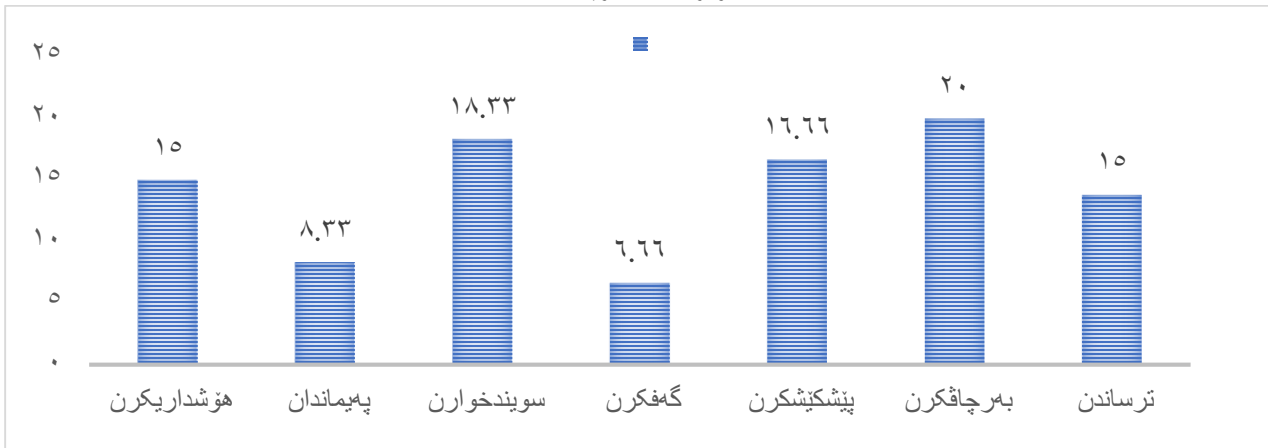
۳۳	هشيارى خو مبه نان نمو شهيتانه نان رهشكى شهقى دئ ته دينكمت.	هوشدار بىكرن	هوشدار بيبي دهتي كو تشتهك دئ نمو دينكمت.
۳۴	بابو شهيتان من بيت گولئ بووين و من بيت دينين دچوانن.	پيشكيشكرن	بو ديار دكمت كو شهيتان بي ديني بمر رهشكى شهقى نه دينيه.
۳۵	رهشكيت شهقى د رويسن د چملاقن تشتهك دبمر نينه، دارمكى د دهستا بمز نمكى ف سمر سمرئ وان دكهفيت، گو هيت وان هنده د دريزن، چاقيت د سمر نهفران، دفنا وان هنده هنده يا مزنه.	پيشكيشكرن	بو ديار دكمت كا رهشكى شهقى د چوانه.
۳۶	هشيار خو مبه دئ ته دين كمت، نمو رهشكى شهقى يه.	هوشدار بىكرن	هوشدار بيبي د دهتي ژ بمر رهشكى شهقى.
۳۷	پا ب حهقى خو دئ نمز چووم.	سوينا خوارن	سوينا دخوت ب چوونئ
۳۸	نيدي هندى مهلا هاتي نوپريا نه هو بزقريت نه هو بزقريت بمرئ خو ه بدهتي.	ترساندن	مهلا ژ ترسا نوپريا بلقيت.
۳۹	كورؤ دئ گازيكئ مال خراب، تو بستاي.	ترساندن	ديار دكمت كو بي ترسيای (تو بستاي).
۴۰	مهلا دهق و دهق كمته د گمرا ناقيدا.	ترساندن	مهلا ژ ترسادا دكهفيت.
۴۱	همكه دئ نه هده كهى ل سمر نقيزئ تو بيژئ يا خو دئ تو من ژ گمديت ژنا ب پاريزئ دئ فكمم.	۱. پيماندان ۲. گمفكرن	۱. پيمان ب نه هدي دا . ۲. گمف لي دكمت كو ل سمر نقيزئ وئ دو عايي بكمت.
۴۲	نه هده بيت ژ نهه ويژه نمز وهبيژم.	۱. پيماندان	۱. پيمان ب نه هدي دا.
۴۳	مال خراب نمز فهيت بووم دئ چ بيژم في گوندي، نمز بووم خو دان خو بندار.	بمر چاقرن	بو ديار دكمت شمزار بو.
۴۴	همكه دئ نه هده كهى تو چ نهبيژئ من ژئ دئ دهري فكمم.	۱. پيماندان	۱. پيماني ب نه هدي ددهت.
۴۵	بابو نه هده بيت نمز چ نهبيژم تمزي.	۱. پيماندان	۱. پيماني ددهت كارمكى بكمت.
۴۶	والله نزا.	سوينا خوارن	سوينا دخوت ب خودي.
۴۷	سعيدا من دگوت ته بابئ عميالي بي د خموه هي نمفه بابئ عميالي ل هندا ف سمرئ ته.	بمر چاقرن	بمر چاقدكمت كو بابئ عميالي بي دخمو بو.
۴۸	نمو كاري وي بي دبمر و جلكين وي دشويشتينه بخو هه چيكهكا نافي ژئ نه هاتي و تمر نمبوويه، پاني همكه نمو با دا دكمل ته تمر بيت، دا باران لي هيت.	بمر چاقرن	بو ديار دكمت كو د ژورقه بو و بي دخمو بو، و نمگمر ژدهرفبا دا بي تمر بيت.
۴۹	من دگوت ته نمو رهشكى شهقى يه هيژ ته نه دينينه.	هوشدار بىكرن	ناگهدار دكمت نمو رهشكى شهقى و نمو نه دينينه.
۵۰	نمو الله من رهشكيت شهقى نه دينينه.	سوينا خوارن	سوينا دخوت بو نه دينينا رهشكين شهقى.
۵۱	نمز خو ه لبر ناگرم همچي بينيت دئ شتي من لي هيت.	ترساندن	مهلا ترساخو شروفكمت.
۵۲	پا نيدي نمز نوپريم بچم ژ بمر رهشكى شهقى.	ترساندن	مهلا نوپريت بچيه مال ژ ترسا رهشكى شهقى.
۵۳	ها فلان كس ته خو ه ديت.	۱. گمفكرن ۲. ترساندن	۱. گمفالي دكمت ب نمو كاري بسمرئ نمو نينان. ۲. ترساند ژ بمر نمو كاري ب سمرئ نيناي.
۵۴	من باش خو ه ديت.	پيشكيشكرن	بو ديار كر كا چ ب سمرئ هاتيه.
۵۵	دئ دو عا كهى.	۱. ترساندن ۲. گمفكرن	۱. ترساند كو دو عا بكمت. ۲. گمف ليكر كو جارا بهيت دو عان بكمت.
۵۶	نه هده بيت لسمر هم نقيزمكى نمز وئ دو عايي بكمت.	۱. پيماندان	۱. پيماني ددهت ب نه هدي كو كارمكى بكمت.

۲. پهماندان (۵). ریزهیا سهیدیا ئهوی دبیته: (۸,۳۳٪).
۳. سویندخوران (۱۱). ریزهیا سهیدیا ئهوی دبیته: (۱۸,۳۳٪)
۴. گهفکرن (۴). ریزهیا سهیدیا ئهوی دبیته: (۶,۶۶٪)
۵. پیشکشکران (۱۰). ریزهیا سهیدیا ئهوی دبیته: (۱۶,۶۶٪)
۶. بهرچاقرن (۱۲). ریزهیا سهیدیا ئهوی دبیته: (۲۰٪)
۷. ترساندن (۹). ریزهیا سهیدیا ئهوی دبیته: (۱۵٪)

ئهف چیرۆکه واته (رهشکی شهقی) یا فلکلوریبه ژ کومکرنا (محمد حهسن بنافی). ئهف چیرۆکه یا ژ زاری (مهجیدی محمد تاهری بنافی) هاتیبه و مرگرتن ل روژا (۱۹۸۳/۱۱/۱۵) بی ل هیزاڤا.

سهرحهمن رستهیین پنگیری کرنی د چیرۆکا (رهشکی شهقی) دا (۶۵) رسته و ب ئهفی رنگی هاتیبه بکارهینان: ۱. هوشداریکرن (۹). ریزهیا سهیدیا ئهوی دبیته: (۱۵٪).

ل خورای دئ ههولدهین ریزهیا سهیدی یا ههر جورهکی پنگیری کرنی د چیرۆکا (رهشکی شهقی) دا ههین، د ئهفی هیلکارییا ل خورای دا دیار بکهین

- پ. کردهیا سویندخوران (۱۸,۳۳٪)
- ت. کردهیا گهفکرن (۶,۶۶٪)
- ج. کردهیا پیشکشکران (۱۶,۶۶٪)
- چ. کردهیا بهرچاقرن (۲۰٪)
- ح. کردهیا ترساندن (۱۵٪)

لیستا ژندهران:

۱- ب زمانی کوردی

۱- پرتووک

- شیرزاد سهبری عهلی، پراگماتیک، بلاکراوهی ئەکادیمیای کوردی، چاپخانهی حاجی هاشم - ههولیر، ۲۰۱۴.
- شیرزاد سهبری عهلی، وانا دناڤهرا سیماننیک و پراگماتیک، چاپخانه خانی - دهوک، ۲۰۱۱.
- شیرزاد سهبری خالد و دلفین خالد باییر کوچهر، زمان و هوشداریکرن، ژ و مشانین پهرتوکخانا گازی / دهوک - کوردستان، ۲۰۲۱.
- عبدالصمد اسلام، رنگدانهوهی ئەدهب له گوڤاری ههواردا ۱۹۳۲-۱۹۴۳، چاپخانه نارس-ههولیر، ۲۰۰۲.
- لقمان فیریق سلیمان، کردهیا گهفکرنی د زمانی هوزانیدا (دیوانا باغی کوردا) و مک نمونه، چاپا نیکی، و مشانخانه و پهرتوکخانا گازی، ۲۰۲۱.
- مسعود جهیل رهشید، پخشان و هونهیین وئ، چاپخانه هیفی، ج ۱، دهوک، ۲۰۱۶.

ئههجام

پشتی فهکولین ب دومههیک هاتی، ئهه گههشتینه ئهفان ئههجامین ل خورای دیار کری:

۱- ئههجامی نیکی و اتایا ههمنی کردهیین ناخفتنی ب ریکهکا راستهوخو ب دهستقه ناھیت، بهلکو دهووبهر پیدقیبه و ئههژی دبیته ئهگهه پهنابرنی بو جورهکی دیبی ژ کردهیین ناخفتنی ئهوژی کردهیا نه راستهوخویه.

۲- کردهیا پنگیری کرنی کردهیهکه ژ پولینکرنا سیریلی بو کردهیین ناخفتنی و لدهف ئهوی ئهفان کردهیان بخوڤه دگریت: ((کردهیا هوزداریکرنی))، ((کردهیا پهماندان))، ((کردهیا سویندخوران))، ((کردهیا گهفکرن))، ((کردهیا پیشکشکران))، ((کردهیا بهرچاقرن))، ((کردهیا ترساندن)).

۳- (کردهیا گهفکرن) بی ب کیمترین ریزهیا سهیدی هاتیبه بکارهینان کو دبیته (۶,۶۶٪) و (کردهیا بهرچاقرن) بی پترترین ریزهیا سهیدی دهیته دانان د چیرۆکا (رهشکی شهقی) ئیدا هاتیبه بکارهینان کو دبیته (۲۰٪).

۴- ریزهیا سهیدیا ههر کردهیهکا پنگیری کرنی دناڤ چیرۆکا (رهشکی شهقی) ئیدا ب ئهفی رنگی ل خورایدا:

ا. کردهیا هوشداریکرن (۱۵٪).

ب. کردهیا پهماندان (۸,۳۳٪).

ب- نامين نهكاديمي:

- ثاوات نهمحمد محمد صالح، شيرازي گوتني فرماندان له زماني كورديدا، ليكولينه ميهكي پراگماتيكيه، نامه ماستر، كوليزا زمان، زانكوي سه لاهدين، 2009.
- جيهان عباس محي، ره هندی پراگماتيكيي پرسپارتي د ناخفتنا خلكني بهديناندا، نامه ماستر، كوليزا پهرورد بنيات، زانكوي دهوكي، 2016.
- شيرزاد سهبري عملي، رازيكرن د گوتارا رامياريدا - شروفهكر نهكا پراگماتيكي، نامه دكتورا، زانكوي سوران، 2012.
- قيس كاكل توفيق، جورمكاني رسته و تيوري كرده قسه ميان، نامه ماجستير، كوليجي ناداب، زانكوي سه لاهدين 1995.
- هدي عبدالقادر قاسم، سيمانتيك و پراگماتيكا نيديومان د زمانه كورديدا، نامه ماستر، فهكولينا زانستين مروفايه تي - كوليزا زمان، زانكوي دهوكي، 2015.

ج- گوفار:

- شيرزاد سهبري عملي و نهمحمد رمهزان خليل، كردهين ناراسته كرن دنافيرا رازيبون و رتكرننن، گوفارا زانكوي دهوك زانستين مروفايه تي و كومهلناسي، 2019.
- شيرزاد سهبري عملي و لقمان فريقي سلیمان، كردهيا كهفكرني د زمانه هوزاننن، گوفارا زانكوي دهوك، كوليزا پهرورد بنيات، 2020.
- چيا عملي مستهفا و بروا رهسول نهمحمد، 2018، شيكر دنه ميهكي پراگماتيكي دهقي شيعري (نه ميهقي) بهيني تيوري كرده قسه ميان، زانكوي كويه، دلدار - شاعيري رهسنايه تي زمان و شيعر و هزي نه ميهي - باسه كاني سنيهمين كونفرانسي ناوداراني كويه، يادي سهه ساله له داكيوني دلدار (2018 - 2018).
- نژيار ندريس نه مين، كهف و تابو بوون د زمانه كورديدا، گوفارا روژانو، ژماره (1)، 2012.

2- ب زمانه عه ره بي:

ا- په رتوك

- ان روبرول و جاك موشلار، التداولية اليوم علم حديد في التواصل، ترجمة، سيف الدين دغفوس و محمد الشيباني، مراجعة: لطيف زيتوني، المنظمة العربية للترجمة، دار الطليعة للطباعة والنشر، بيروت 2003.
- على محمود حجي الصراف، في البلاغيات الأفعال الانجازية، الطبعة الاولى، الناشه مكتبة الاداب، القاهرة، 2010.
- حكيمه بوقرومة، دراسة الافعال الكلامية في القرآن الكريم: مقاربة تداولية، منشورات مختبر تحليل الخطاب، دار العدد الثالث، جامعة مولود معمري، تيزي وزو، (2008 م).

ب- نامين نهكاديمي:

- اواز مجيد عبدالقادر البرزنجي، بنية التشكيل الصوتي لأسلوب الوعيد في القرآن الكريم، رسالة ماجستير، كلية التربية، جامعة صلاح الدين، 2003.
- حدادي صباح و بوعداس سوسن، افعال الكلام في سورة مريم - دراسة تداولية، رسالة ماجستير، كلية الاداب واللغات، قسم اللغة والادب العربي، جامعة عبدالرحمن ميرة - بجاية، الجزائر، 2017.
- سوزان رضا عزيز، الافعال الكلامية التوجيهية والتعبيرية في القصص القرآني، اطروحة دكتوراه، قسم اللغة العربية، سكول التربية، جامعة كويه، 2014.
- عبدالعزيز حسن محمد نوري، الافعال الكلامية التقريرية في السور المكية، رسالة ماجستير، قسم اللغة، هيئة العلوم الانسانية، جامعة زاخو، 2016.

3- ب زمانه نينگليزي:

- Brauch. H. (2011) Coping with Global Environmental change, Disasters and Security Threats, challenges, Vulnerabilities and Risks. Berlin: Springer.
- Littlejohn. S. (2003). Theories of Human Communication [Seventh Ed.] Beijing: Tsinghua University Press.
- Mifflin, Houghton. 2003. Dictionary of the English Language. Taken from; [Http://www.thefreedictionary.com/promise](http://www.thefreedictionary.com/promise), accessed on September 3rd 2016.
- Rukmana Sari. India. (2012), A PRAGMATIC ANALYSIS OF MAIN CHARACTER'S, SPEECH ACTS IN DATE NIGHT MOVIE, unpublished Thesis, FACULTY OF LANGUAGES AND ARTS, YOGRAKARTA STATE UNIVERSITY.
- Pambudai, Nur wahyu (2017). An analysis of commissive speech act used in the vow (pragmatic study). ENGLISH LETTERS Department Islamic Education and Teacher Training Faculty the state Islamic Institute of Surakarta.
- Searle J. R (1969). Speech act: An Essay in the philosophy of language. Cambridge University Press.
- Allan, K. (1986). Linguistic and meaning. London routed and Kegan panl inc.
- Kecskes, I. (2010). Situation-bound utterances as pragmatic acts. Journal of pragmatics. Pragma - 3191

پاشکوک

رهشکي شهقي

- دبيژن گوندکي مروفکي بوسلمان و سوفي لي بوو، هپرو دچوو مزگفتي و نفيزيت خو ه ب جماعت (کومل) دکرن چند دهاتفه عيشا دا ژنا و بيژيتي: ((جاميزو تو بو خو ه چ دعا (هيفي) ژ خو دئ دکهي؟)) ميرکي گوتی: ((نمز دبيژم يا خو دئ تو م ب چ هيلاکا نهي)) يا خو دئ تو من بيهيه بهشتي، تو م ژ ناگري جهنمي (دوزخي) ب پاريزي)). ژنکا و گوتی:
- باشه تو نابيژي يا خو دئ تو من ژ گنديت ژنا ب پاريزي، ستار بکهي، گنديت ژنکا گلمک د مهنن.
- نهملا چ جار نمز و نابيژم.
- ژ نفرو ويقه بو خو ه وئ دعابي ژي بکه.
- دبيژن دوو سي روژ دي ييغه چوو، ميرک ژ مزگفتي زفري، ژنکا و گوتی:
- جاميزو ته گوت يارابي تو من ژ گنديت ژنا ب پاريزي.
- نهملا مادي ژنک چ ل من کمن؟
- ههي مالاته چ تشت ژ في مستر نينه، بو خو ه في دعابي ژي بکه.
- و ملا پا من چ جار نهم دعا نهمکه.
- دوو سي روژين دي ييغه چوون، ژنکي گوتفه ميرن خو ه:
- جاميزو ته بو خو ه دعا نهمکن؟
- نهملا من چ نهمکن.
- ژنک ما هزريت خو ه کرن د لني خو هدا گوت: ((پا رواسته دئ حقي ته دم ته)). چلي زفستانيه، شهفکا گلمه ساره، بفر و باران و هوربا بيت تیکهک بووين و گلزي ب سيفاندافه چيووين، ناغا جهمدی ژنکي ژي ناگرکي خو ه هلکر، ناگرکي قشکانه، قزانکا خو ه دانا سمر کوچکي و هنده ناف گمرکر، ميرن خو ه هشير کرو گوتی:
- هلو رابه جلکيت خو ه بيخه، ناغا گمرکريه دا بشوم، شهفه تاريه کس ناهيت نک مه ب گونده.
- فلان کس دئ مينم رويس.
- نهفه گلدا حازره، و مره همره د بنفه و دئ ته نخيقم و جلکيت ته ب قارا دا دم همتا سپيد دئ زها بن.
- ميرکي گوهي خو ه داين رابو جلکين خو ه نيخستن، ژنکي جلك نافيبن د تهشتيدا و شپ شپ ژ نافي نينا و ميرک چوو دبن لحيفکيغه، شهفه و دنيا ساره بي رويسه خموي جو ل دلي دا و نفت. نابهيمکي ژنک دهرکت يا بووي درنگي شهف، گوندي بين نفتين، ب لغزو بهز چوو د خانيفه و چوو هنداف سمرن ميرن خو ه و گوتی:
- فلان کس، فلان کس، رابه تالاني ل گوندي دا
- مال خراب تالاني چ؟!
- رابه ب خو دئ نه پمز هيل، نه حايوان هيل، همارا ژ گوندي ف دويرکمتي تو ژي رابه همره تماري.
- ئي مال خراب ني نمرن رويسم.
- ها مالا ته چ لي نه هاتيو شهفه تاريه، ماکي کي دبيبييت؟! تو بچي دهف هفالي خو ه ژي نزانيت کا تو بي رويسي نان بي ب لباسي، ههما توژي دهرکمه فان درکا و وهرقه کا چ ل دنيايي هات؟
- و ملا خبيري تهي.
- بملی بي دار نهچي، دارمکي باش ل گلم خو ه بيه.
- ميرکي شهفکله د دستن خو ه گرت بهز نهکي ب سمر سمری دکمت نو ژ خاني دهرکت، چاو دهرکت ژنکي رپ و دهرگه دا نيخست و دهرگه هي خو ه باش پهچنت. نهال بوو ل بهر گوندي، سمر نشيف چوو بو دهرنهالي، گو هيت خو ه فهچنتن چ دنگ نه دهاتن، ل دور گوندي زفري نه سميک درميت نه دنگي مروفکي تيت، نه ژنکک د ناخفيت چ گري ناهيت. ميرکي بو خو ه گوت: ((بايو نهفه نمرن دينم، مالا من خراب بوو ژ سمر مادا، نمرن قريمم، نمرن رويسم کا دا بجم مالکا خو ه، چ ل گوندي نه هاته، نهفه ژنکي خمونهکا ديتي و يا ژ خمو رابووي)).
- چوو بهر دهرگه هي ه دنگ دنگ ل دهرگه هيدا و گوت:
- فلان کس، فلان کس.
- بملی... ته خيره؟ تو چ کسي؟
- بايو دهری ل من فمکه، مالا من خراب بوو، نمرن مانن ل من شکستي، و سا بفر و بارانا خو هدي بين د دمتن کس ل بهر ناحو هيت، چلي زفستانيه و باروقهيه دهری ل من فمکه دابيمه ژور نمرن مرم.
- وهه... مال خراب نهفه بابي عميالي بي د خموه، ب خو دئ ههکه تو بابي عميالي، تو بي هاتي حيلهکي ل من بکهي، نمرن دهری ل ته فمناکم.
- بايو نمرن فلان کسم، نمرن نهی دهرکتم، نمرن رويسم سمرن نمرن برم.
- نهخير، تو درمو دکهي، نهفه بابي عميالي بي د خموه و خرينا وييه.
- هندي هاتي ژنک دهرگه هي لي فمکمت، چ چاره پي نهمرن و ژنکي گوتی: ((قمت چينا بيت نهفه بابي عميالي بي د خموه تو نيني)). ميرک ما هزريت خو ه کرن و گوت: ((ب خو دئ ژنکه و يا ژ خمو رابووي ناقلي وئ د سمری نينه، دا بجم بيژم مهلاين گوندي مروفکي مهنه بلا بيت بهر دهری گاريکمي بملکي دهرگه هي ل من فمکمت)).
- چوو بهر دهرگه هي مهلاي و دهرگه ه قوتا مهلاي گوتی:
- تو چ کسي؟
- بايو نمرن فلان کسم، نمرن جيرانی ته مه.
- ته خيره؟

- بابو نيز دهر که تيم دست ناکمک، عيالي من دهر گه هي گرتي هندی نيز دهنمي فمناکمت، سمرئ نيز برم مالا من خراب بوو، هندی نيز دېژمي سهکو نهخير تو يي هاتي بو خو ه حيله کي ل من بکه ي، نهغه ميرکي مني د خموه، نزا دين بوويه نزا وي چيهه!!
- دئ راوسيه دا کارئ خو ه بکه م.
- مه لای کارئ خو ه کر، گوبالکي خو ه د دستي خو ه گرت، نهوی زي دا بر نيشکي دا مه لا نه بينيت يي رويسه، پاني چ ل بر نينه، مه لا کمت پيشيني و گوتئ:
- تو هاتي؟
- همما هر ه نيز دئ د دويف تهر اهنم.
- پاني خو ه نيشا ناهدت، ل دويف پي مه لای چوو بر دهر گه هي و گوتئ: ((دئ سويدا گاز بکه))
- مه لای زي ل دهر گه هي دا و گوت:
- فلان کس، فلان کس.
- ته چ بوو؟
- هلو دهر گه هي فله ميرکي ته سبرئ بر، زفستانه گلزيئ ب سيفانداقه چيووين.
- تو چ کسي؟
- نيز مه لایي گوندي مه، مال خراب ما تو من زي نانباسي؟ همتا نيفاري دهه جار دقيرئ را دهيم و دجم.
- سويدا نهغه ميرکي مني د خموه، بابي عيالي ناگه ه ژ چ نينه، هشياري خو ه بي نيو نيکي هاتي بخو ه حيله کي ل ته بکه ت.
- وه ي بابو ميرکي تسيه دئ چ حيله ل من کمت!!
- نهها هشياري خو ه به نان نيو شهيتانه نان رشکي شهقي.
- چاوه چاوه!!
- هشياري خو ه به نان نيو شهيتانه نان رشکي شهقي دئ ته دينکمت.
- بابو شهيتان من بين گولي بووين و من بين ديتين د چاو من، بملی رشکي شهقي يي چاوميه و چ نشته!!
- تو نراني سويدا؟
- نهخير.
- رشکيت شهقي درويسن دچملاقن تشتمک د بر نينه، دارمکي د دستا بژ نهکي فسر سمرئ وان دکهفيت، گو هيت وان هنده د دريزن، چاقيت وان د سمر نهفرازن. دفنا وان هنده هنده يا مزنه، هشياري خو ه به دئ ته دين کمت، نيو رشکي شهقي يه.
- پا ب حهقي خو دئ نيز چووم.
- نيدي هندی هاتي مه لا نيز ا نه هو ب زفريت نه هو بزفريت برنخو ه بدنتي، پا همکه رشکي شهقي بيت دئ کيفه رهقيت؟ مه لا ما حيرى... زکني گوتئ: ((کورؤ دئ گزيکي مال خراب، تو بسنای)) مه لا هو زفري برنخو ه دايي يي وسايه همچکو زکني زي گوتئ ل پيش چاقيت وي هيز خراپتر لي هات.
- مه لا دهف و دهف کمت د گمرا نفاقيدا، دا خمندقيت ميرکي خو ه تيومرکر ژ گمرا نافي نينا دهر ي و گوت زکني:
- دهر ي فکه مال خراب مر.
- همکه دئ نههد که ي ل سمر نقيژئ تو بيژي يا خو دئ تو من ژ گمنديت ژنا ب پاريزي دئ فهکم.
- نههد بيت ژ نهه ويغه نيز وميژم، مال خراب نيز فهيت بووم دئ چ بيژم في گوندي! نيز بووم خو يندار.
- همکه دئ نههد که ي تو چ نهبيژي من زي دئ فهکم.
- بابو نههد بيت نيز چ نهبيژم نهزي.
- دهر گه فهکر و گوتئ: ((دئ ومره)) زکني هاريکر گافهکي مه لایي خو ه بر ژوور، زکني جلکيت وي دان في و ميرکي کرن بر خو ه و چوو هنداق سمرئ مه لای، نابينهکي مه لای چاقيت خو ه زلکرن، شهده دا برنخو ه د دنتي يي د خانيفه، گوت:
- نهغه نيز ل کيرئ مه؟
- سويدا تو يي د خانيفه، تهخير بوو؟
- و مللا نزا؟
- سويدا م دگوت ته بابي عيالي يي د خموه هي نهغه بابي عيالي ل هنداق سمرئ ته، نيو کارئ وي يي دبر و جلکين وي د شويشتينه ب خو هه چپکهکا نافي زي نههاتي و تهر نمبوويه، پاني همکه نيو با دا دگل ته تهر بيت، دا باران لي هيت، من دگوت ته نيو رشکي شهقي يه هيز ته نهديته.
- نه و مللا من رشکيت شهقي نهديته، ژ نوي من ديتن، نيز خو ه ک بر ناگرم، همچيبي بينيت دئ شتي من لي هيت.
- ئي... سويدا دئ چکه ي؟ دئ ل قيئر نفي، دئ چي مال؟
- همکه ميرکي ته ل گهل من بيت دئ چم مال، پا نيدي نيز نهويرم بجم ژ بر رشکي شهقي.
- ميرک ل گهل مه لای چوو، همتا بر ي مال و زفريغه نک زکا خو ه، گوتئ:
- ها فلان کس ته خو ه ديت؟
- من باش خو ه ديت.
- دئ دعا که ي؟
- نههد بيت ل سمر هر نقيژمکي نيز وي دعايي بکه م.

فعل الكلام الألتزام في قصة (رهشكي شهفي) الفلكلورية

الملخص:

يعد فعل الكلام الألتزام نوع من أنواع الأفعال التي ذكرها سيرل في تصنيفه لأفعال الكلام. هذا البحث الموسوم بـ (فعل الكلام الألتزام في قصة (رهشكي شهفي) الفلكلورية) يسلط الضوء على أنواع أفعال الكلام الألتزام في القصة الفلكلورية المذكورة. أجري هذا البحث حسب مويل (سيرل) ولجا الى تطبيق الاسلوب الاحصائي لبيان نتائجه. وكانت من أهم النتائج التي توصل اليها البحث ، هو أن القصة المذكورة تتضمن جميع أنواع أفعال الكلام الألتزام والتي هي (التحذير، الوعد، القسم، التهديد، العرض، التوضيح، التخويف). يتألف البحث من فصلين ، الفصل الاول بعنوان (أفعال الكلام وفعل الكلام الألتزام). أما الفصل الثاني والذي يمثل الفصل التطبيقي من البحث ويركز على تطبيق أفعال الكلام لفعل الألتزام في القصة المذكورة. **كلمات الدالة:** فعل الكلام الإلتزام، القسم، الوعد، التحذير.

The speech act of commissive in the folkloric story “رهشكي شهفي”

Abstract:

The speech act of commissive is a type of verb mentioned by Searle in his classification of the speech acts. This research sheds light on the types of speech act of commissive in the “رهشكي شهفي” folklore story. This research was conducted using the Searle model for analyzing the data statistical methods were used. One of the most important findings of this research is that the mentioned story includes all types of speech acts of commissive, which are (warning, promise, oath, threat, offer, clarification, and intimidation). The research consists of two chapters; the first chapter is devoted to Speech Verbs and Speech Verbs of commissive. The second chapter represents the applied chapter of the research and focuses on the application of speech verbs to the verb of commissive in the mentioned story.

Keywords: speech acts of commissive, oath, promise, warning.